

Vandløbsvedligeholdelse og økologisk kvalitet

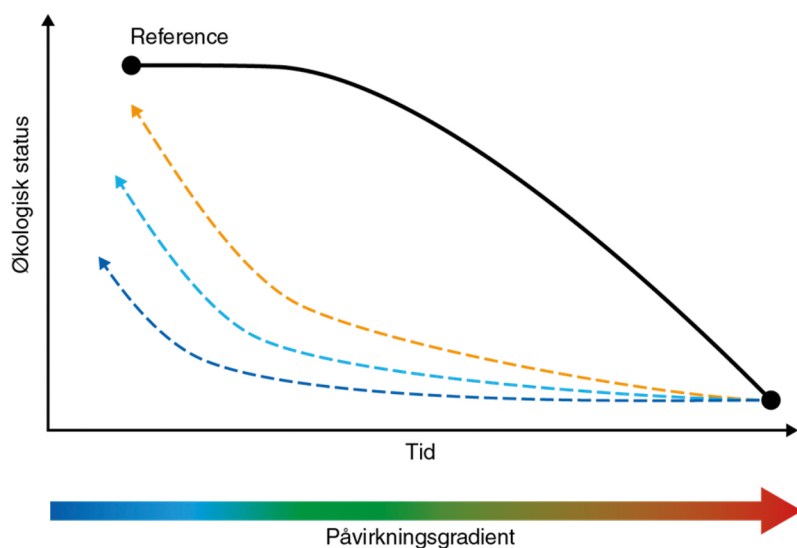
Seniorrådgiver Esben Astrup Kristensen, seniorforsker Annette Baattrup-Pedersen, seniorrådgiver Peter Wiberg-Larsen & Nikolai Friberg
Aarhus Universitet
Institut for Bioscience
ek@dmu.dk

Den økologiske tilstand er ikke tilfredsstillende i mange danske vandløb. Det skyldes ikke mindst dårlige fysiske forhold. I de statslige vandplaner er der derfor planlagt en indsats til forbedring af de fysiske forhold, som skal sikre, at målene for vandløbenes kvalitet opfyldes. Ifølge Vandrammedirektivet skal den økologiske kvalitet i vandløb måles ud fra biologiske kvalitetselementer som bundlevende alger, planter,

smådyr og fisk. Hidtil er der kun anvendt smådyr som indikator. I næste generation af de statslige vandplaner skal den økologiske kvalitet imidlertid også måles ved hjælp af planter og fisk, og den samlede målopfyldelse foregå efter princippet ”one-out all-out”. Med to nye kvalitetselementer er det derfor vigtigt at sikre, at de anvendte virkemidler har positiv virkning på samtlige kvalitetselementer. Et af de

centrale virkemidler er ændret vandløbsvedligeholdelse, og vi vil i dette bidrag se nærmere på, hvilke effekter vi kan forvente af virkemidlet ”ændret vandløbsvedligeholdelse” på planter, smådyr og fisk.

Vi ved, at hyppig grødeskæring nedsætter diversiteten af plantesamfundene i vandløb. Derudover har hyppig grødeskæring negative konsekvenser for kompleksitet af plantesamfundene. Der er dermed indikationer på, at den økologiske kvalitet målt ved hjælp af planterne kan forbedres, hvis grødeskæringen gøres mindre hyppigt eller helt stoppes. Dertil kommer, at et plantesamfund med høj diversitet og kompleksitet kan have positive effekter på den økologiske kvalitet målt ud fra smådyr og fisk, fordi udbuddet af levesteder for disse bliver større, bl.a. gennem generelt en øget fysisk variation, idet planterne fungerer som biologiske entreprenører. Men der mangler undersøgelser af, i hvilket omfang ændret vandløbsvedli-

Figur 1. Konceptuel beskrivelse af forringelse af den økologiske status som følge af menneskelige påvirkninger samt forskellige veje tilbage mod en forbedret status.

geholdelse forbedrer den økologiske kvalitet, samt hvilke faktorer der bestemmer graden af forbedring. Dette er illustreret i figur 1. Figurens centrale budskab er, at vi ikke kender vejen mod en forbedret økologisk kvalitet, når eventuelle påvirkninger reduceres. Hvor lang tid vil det tage? Hvilken betydning har udgangspunktet (f.eks. hvilket plantesamfund der findes), når påvirkningen reduceres? Hvordan vil vejen tilbage mod forbedret økologisk kvalitet variere i forskellige typer vandløb? Derudover er det forventeligt, at der skal anvendes andre virkemidler samtidigt med ændret vandløbsvedligeholdelse i nogle typer vandløb for at opnå forbedret kvalitet.

Der er ingen tvivl om, at en reduktion i vandløbsvedligeholdelse kan have positive effekter på den økologiske kvalitet - men omfanget af den positive effekt er ukendt og utilstrækkeligt undersøgt. Der er derfor akut behov for dokumentation for disse effekter. Uanset dette, er det afgørende at prioritere beskyttelsen af de vandløb, hvor tilstanden i dag stadig er relativt upåvirket. ■